ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ
БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ

М. Қозыбаев атындағы
Солтүстік Қазақстан мемлекеттік университеті

Ж. Т. ҚАДЫРОВ
Т. О. ЕСЕМБЕКОВ

КӨРКЕМ ШЫҒАРМАНЫ ТАЛДАУ МЕН ТАЛҚЫЛАУ ЖОЛДАРЫ

5В011700 «Қазақ тілі мен әдебиеті» мамандығының (күндізгі және сырттай бөлім студенттеріне арналған) студенттері үшін оқу-әдістемелік құралы

Петропавл
2016

ӘОЖ 821.512.122.0
КБЖ 83.3(5Қаз)
К12

М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан мемлекеттік университетінің оқу-әдістемелік кеңесі шешімімен шығарылады (25.05.2016 ж. №9 хаттама)

Рецензенттер:
Ш. Уәлиханов атындағы Көкшетау мемлекеттік университетінің профессоры, филология ғылымдарының кандидаты *Ә. Қ. Шапауов;*
М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан мемлекеттік университетінің профессоры *З. С. Тайшыбай*

Қадыров Ж. Т.
К12 Көркем шығарманы талдау мен талқылау жолдары бойынша оқу-әдістемелік құралы / Ж.Т. Қадыров. Т.О. Есембеков. - Петропавл: М. Қозыбаев атындағы СҚМУ. 2016. - 147 б.

ISBN 978-601-272-991-7

Оқу-әдістемелік құралда көркем шығарманы талдау мен талқылау жолдары, өзін-өзі тексеру сұрақтары құрастырылып беріледі және пайдаланылған әдебиеттер көрсетілген.
Оқу-әдістемелік құрал жоғары оқу орындарының оқытушыларына, магистранттарға, студенттерге және мектеп мұғалімдеріне арналған.

ӘОЖ 821.512.122.0
КБЖ 83.3(5Қаз)

© Қадыров Ж.Т., Есембеков Т.О., 2016
© М.Қозыбаев атындағы СҚМУ, 2016

ISBN 978-601-272-991-7

М. Қозыбаев атындағы СҚМУ-дың сапа менеджменті жүйесі ISO 9001:2008 талаптарының үйлесімділігіне сертификатталған

АЛҒЫ СӨЗ

Қазіргі білім беру жүйесінде жоғары оқу орындарында элективті пәндердің маңызы артып отырғаны белгілі. Сондықтан ғылыми зерттеулердің орнықты нәтижелері мен жетекші жаңа көзқарастарын іргелі пәндерді оқытуға жедел түрде әрі ыңғайлы пайдаланудың қажеттілігі бар. Күнделікті тәжірибеде студенттердің мәтінтанудың негізгі ғылыми қағидаларымен жете таныс еместігі байқалады. Назарларыңызға ұсынылып отырған оқу-әдістемелік құрал студенттер мен магистранттарды көркем шығарма поэтикасының және мәтінтанудың жетекші қағидаларымен таныстыруға арналған.

Дәрістерде көркем мәтінге қатысты негізгі теориялық көзқарастардың ішінен дискурс түрлеріне байланысты пікірлерге көбірек тоқталдық, өйткені осындай танымал әдеби-сыни тұжырымдар арқылы мәтінді жаңаша талдаудың өзіндік артықшылықтары бар. Көркем мәтінді дайын тұрған идеялар мен орнықты көзқарастардың қалыпты тұрағы деп есептейтін пікірлердің оқып-үйрену барысында педагогикалық қарым-қатынасты қиындататыны рас, сондықтан әдеби мәтінді оқытушы мен оқушының арасындағы ақпарат алмастырудың пәрменді құралына айналдырудың кейбір амалдары ұсынылады.

Көркем мәтіннің идеялық-эстетикалық және семантикалық-поэтикалық маңызын бағалауда ішкімәтіндік құрылымдар мен интермәтіндік компоненттердің қызметіне ерекше назар салу мәнмәтін мәселелерін де сөз етуге мүмкіндік беретініне көңіл аударылды.

Әдеби туындыны ол туралы жазылған ғылыми-сыни еңбектермен тығыз байланыста қарастыру мәтін интерпретациясының қыр-сырларына тереңірек бойлауға жетелейтінін бағдар етіп ұстадық. Көркем мәтінді тәржімалаудағы алдын-ала жасалатын аудармашылық талқылаудың ерекше маңызды екені ескеріліп, дәрістерде бұл мәселелер де қажетіне қарай сөз болады.

Басылым соңында отандық және шетелдік ғалымдардың тақырыпқа сәйкес арнайы ғылыми зерттеулерінің тізімі берілді.

МАЗМҰНЫ

Кіріспе 3

I Әдеби шығарманың тарихын зерттеу жолдары 4
1.1 Мәтін тарихын зерттеу негіздері 4
1.2 Мәтіннің шығармашылық тарихын зерттеу жолдары 11

II Көркем мәтінді талдау мен талқылау 19
2.1 Әдеби шығармалардағы деректітану 19
2.2 Көркем мәтіннің поэтикалық сипаты 27
2.3 Әдеби шығарманы интермәтіндік талдау барысы 36
2.4 Көркем мәтіннің аударылу мәселесі 44

III Мәтін және оқырман 52
3.1 Көркем мәтіндегі ақпарат сипаты мен әлуеті 52
3.2 Мәтіннің психологиялық қуаты мен қызметі 63
3.3 Көркем туындыны оқырмандық талқылау барысы 71

Пайдаланылуға ұсынылған әдебиеттер 146

Қадыров Жанбай Тұрарұлы
Есембеков Теміргали Оразғалиұлы

КӨРКЕМ ШЫҒАРМАНЫ ТАЛДАУ МЕН ТАЛҚЫЛАУ ЖОЛДАРЫ

5В011700 «Қазақ тілі мен әдебиеті» мамандығының (күндізгі және сырттай бөлім студенттеріне арналған) студенттері үшін оқу-әдістемелік құралы

Подписано в печать 22.06.2016 г. Формат 60×90 1/16.
Гарнитура Times. Ризография. Объем 9,2 усл.печ.л.
Тираж 30 экз. Заказ №[illegible]
Отпечатано в [illegible]